

Jak se Brno klanělo Stalinovi

Před dvěma lety se historik Michal Konečný s kolegou Alexandrem Brummerem vydali po stopách nacistické historie v moravské metropoli. Publikovali knižního průvodce, který má nyní pokračování – **Brno stalinistické**. Ve středu 25. února se koná komentovaná prohlídka. Autoři účastníky zavedou na místo, kde se konal monstrproces nebo kde byl v centru Brna pracovní tábor.

JUDITA MATYÁŠOVÁ

Podrobný průvodce, kterého vydalo nakladatelství Host, představuje padesát míst spojených s dobou stalinismu v Brně. První kapitola začíná únorovou demonstrací v roce 1948 na náměstí Svobody a chronologicky pokračuje až do roku 1953.

Komentovaná prohlídka zavede účastníky také k budově brněnské Sokolovny v Kounicově ulici, kde se konal v létě 1953 největší československý monstrproces



„Myslím, že většina obyvatel Brna ví, kde je socha rudoarmejce nebo že na Kounicově ulici byla policejní vyšetřovna. Málokdo však zná historii velkého pracovního tábora, který byl přímo v centru města. Museli tam pracovat nejen obyčejní zlodějíčci, ale také lidé z buržoazních rodin nebo obchodníci.“ říká historik Michal Konečný z Národního památkového ústavu, který bude ve středu 25. února provázet při komentované prohlídce. Začátek je v 17 hodin u stadionu brněnské Sokolovny v Kounicově ulici 20. „Právě zde se konal v roce 1953 nej-



Za soudruha Stalina. Tryzna za J. V. Stalina v roce 1953, před nedokončeným pomníkem rudoarmejce na dnešním Moravském náměstí v Brně.

FOTO ARCHIV MĚSTA BRNA

větší československý monstrproces, byl tam například římskokatolický kněz Otto Mádr, vedoucí odbojové skupiny na Tišnovsku nebo profesorka Růžena Vacková,“ říká Konečný.

Co zůstalo, co muselo pryč

V sousedství brněnské sokolovny je další významné místo spojené s komunistickou mocí. Naproti sokolovně byla úřadovna Státní bezpečnosti, kde měl kancelář Otto Šling, tajemník Krajského výbo-

ru KSČ, který měl rozhodující slovo nejen v Brně, ale téměř po celé Moravě. Dvouhodinová prohlídka zavede účastníky dál, do centra města, ulicí Lidickou, kudy chodily prvomájové průvody. Další zastávkou bude park v Lužánkách, kde byl Dům pionýrů, který otevíral v roce 1949 Antonín Zápotocký. Prohlídka bude končit u pomníku rudoarmejce na Moravském náměstí. V 19 hodin autoři knihy pokrtí novou publikaci v Kavárně Praha na nádvoří Pražákova paláce. „Po-

mníky Stalina a jiných pohlavárů už v Brně nenajdeme. V 90. letech zde vládly pravicové strany a nebyl problém zbavit se všech pomníků, většina vznikla v době normalizace. Někdy se ale odstranila i díla, která přímo s komunistickým režimem nesouvisela. Například plaketa na počest dělníků z 19. století,“ vysvětluje Konečný.

Autoři knihy *Brno stalinistické* uvažují také o aplikaci pro mobilní telefony, která by pomohla těm, již se chtějí vydat

přímo do terénu. Zatím mají k dispozici nového knižního průvodce, kde jsou archivní fotografie, adresy a základní informace k jednotlivým lokalitám. Podle Konečného je ale většina míst nepřístupná veřejnosti, protože se jedná o soukromé objekty, věznice nebo kanceláře firem.

Komentovaná prohlídka, 25. února, sraz v 17 hodin u stadionu, Kounicova 20. Od 19 hodin křest knihy v Kavárně Praha, Husova 18

Nomád Koudelka



Sám, chvíli s někým, a zase sám. Neustále na cestách. Neustále ve střehu. Vždy chce pochopit konkrétní místo, prozkoumat si ho svým vlastním způsobem. Tak pracuje fotograf Josef Koudelka, člen slavné skupiny Magnum Photos. Sedmasedmásátiletý autor, který žije v Paříži, bude příští týden v Praze. 26. února představí v Centru současného umění DOX své fotografie ze srpna 1968, kolekci Cikáni (1962-1971) a Chaos (1999). Po skončení prezentace se bude konat projekce dvou dokumentárních filmů. Prvním bude premiéra snímku Záznamy / Records (režie Karel Čtveráček, Jan Horáček). Autoři následovali Koudelku na jeho nomádských cestách na Moravě, Slovensku a v Polsku. Druhý dokument, který se bude promítat, se vztahuje k aktuální fotografické výstavě v Doxu, This Place, kde dvanáct autorů představuje život v současném Izraeli. Snímek Koudelka: Shooting Holy Land natočil izraelský fotograf a dokumentarista Gilad Baram, který Koudelku doprovázel při jeho putování podél zdi rozdělující Izrael a Západní břeh Jordánu. **Judita Matyášová**

Josef Koudelka, prezentace a projekce dvou filmů, 26. 2., od 18. hodin, Centrum současného umění Dox, rezervace@dox.cz.

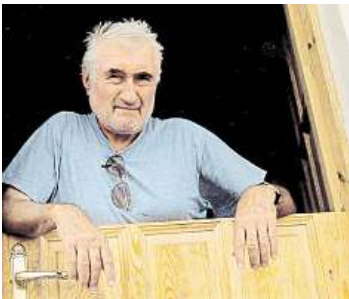
Malá inventura



Dnes se v rámci 13. ročníku festivalu Malá inventura otevrou ve Studiu Alta dvě nové haly, čímž se opět rozšíří nezávislý prostor pro současné živé umění v Praze. Bude tu zkušebna, sdílené ateliéry, kancelář pro pracovníky na volné noze, výstavní prostor a multifunkční kavárna – celkem 740 m². Slavnostní zahájení obstará Tančírna současného tance s překvapením a hudebním doprovodem DJky Pirulety Cindy. Malá inventura je festival nového divadla, který pořádá český kulturní network Nová síť. Pokračuje pak do 25. 2. na deseti místech v Praze: například zítra se v Altě nabízí autorská inscenace Gog Sáry Arnstein a Jiřího Šimka, večer pak Handa Gote v Alfrédu ve dvoře představí Svěcení jara podle Stravinského jako performanci na pomezí rituálu, tance, baletu a opery. V pondělí se zapojí NoD, kde se odehraje dantovské peklo Jana Nebeského a souboru 402 people. V úterý Warior Ideal uvede inscenaci GundR o vášni k horám a překonávání sebe sama. Hudební tečkou festivalu bude ve středu (Hnízdo – Veletřzní palác) koncert Hlavně nepanikařit Jana Kunze & Hičhaikum projekt. **Jana Machalická**

Malá inventura Praha 19.-25. 2

Landák forever



Landovský byl vypravěč velkého stylu, gesta a zaujetí. Skvělá je historka, jak byl na vojně na marodce a kamarád medik ho přemluvil, aby ze něj vzal noční službu, že se potřebuje vypařit. Jenže houby: v noci přijel autobus vojand, u nichž hrozilo podezření z úplavice, takže jim bylo třeba provést výtěr... Landák se toho srdnatě chopil. Podobně se chápal všeho, co život přinášel – i rozhovoru, k němuž došlo v létě 1987, kdy za Karlem Hvižďalou, jenž žil tehdy v Bonnu, přijel Landovský z Vídně. Dva exulanti se sešli, týden Landovský vyprávěl, Hvižďala nahrával. Když v roce 1988 v exilu vyšel výsledek poprvé, recenzent Svědectví napsal, že „autor se extenzivním postupem, tj. multiplikací historek, které chrlí v jakémsi stavu permanentní exaltace, dostává k samotným zdrojům komična. Ocitáme se tu v blízkosti prastaré dionýské dimenze, kde nevázané veselí, opilství, láska a božské vytržení těsně souvisí se smrtí rozsápáním.“ K tomu našťastí nedošlo, pařáty smrti si přišly pro svého vyzývatele až loni na podzim. Kniha u nás vyšla v listopadu 1989, v Mladé frontě, prodalo se 150 tisíc výtisků – to byly časy. **Jiří Peňás**

Pavel Landovský a Karel Hvižďala: Soukromá vzpoura. Vydal Galén, 272 stran.

Světová bitva u Prahy



Bitva na Bílé hoře patří k událostem, jež podle vlastního přesvědčení známe. Ale ne úplně. Tak jako si každá generace znovu interpretuje starozákonní příběh osvobození z otroctví v Egyptě (příběh o nesamozřejmosti svobody), můžeme si stále znovu aktualizovat bitvu na Bílé hoře a události, které ji provázely. I tam jsou archetypální rysy – posílení mýtu o cizácké porobě, skuhrání nad tím, jak česká suverenita bývá v rukou „těch velkých“ či jak se rozhodovalo a stále rozhoduje „o nás bez nás“. Už proto má smysl se k této události vracet. Nyní tak učinil historik Dušan Uhlíř, jenž se tématu věnuje systematicky. Důležité je, že předkládá především fakta a opírá se o jejich ověřování. Teprve na základě znalosti elementárních faktů totiž můžeme plně vnímat příběh stavovského povstání – jeho motivací, ambicí (reálných? přepjatých?) i porážky. Teprve fakta umožní udělat si názornější obrázek o bitvě, která české země umístila do středobodu světových událostí, a posoudit, nakolik se v ní střetly zájmy české, náboženské i reálpolitické, jak by se řeklo dnes. K tomu všemu je užitečná kniha Dušana Uhlíře. **Zbyněk Petráček**

Dušan Uhlíř: Drama Bílé hory – česká válka. Nakladatelství CPress, Praha 2015, 168 stran.

Nešpor jede tu svou



Je snad v téhle zemi někdo, kdo by neznal lékaře psychiatra Karla Nešpora? Jeho jogínsko-vizionářský vzhled a projev jest tu synonymem prevence a osvěty ve věcech návykových látek a návykového chování, alkoholu a hazardu pak především. Nešpor (* 1952) toho zvládne hodně, včetně pilného publikování. Nová kniha bohnického primáře volně navazuje přinejmenším na tu, která mu v Portálu vyšla předloni (jmenovala se Sebeovládání). Inspirován, jak předesílá, spisovatelkou Danielou Fischerovou, vymyslel tři typy fiktivních, ilustrativních postav, které zapojil do svého edukativního, příručkového výkladu o tom, jak si v každodennosti stát za svými principy, a přitom nebyť rigidní, strnulý, zabedněný; jak se vyhnout krajnostem v reakcích na to, co nás běžně potkává. Nešporův výklad je živý, zhuštěný, ale zároveň rozmnožuje to, co autor jindy a jinde už vyslovil – například o dechových relaxačních technikách. V knize je přítomná i jistá dávka samožerství, pro Karla Nešpora trochu příznačná. **Josef Chuchma**

Karel Nešpor: Duševní pružnost v každodenním životě. Portál, Praha 2015, 144 stran, doporučená cena 199 korun.